

SIKERES FELTÁRÓ EREDMÉNYEK A VECSEMBÜKKI-ZSOMBOLYBAN

A legmélyebb alsó-hegyi zsombolyok (Almási-zsomboly 93 m, Vecsembükki-zsomboly 83 m, Szabó-pallagi-zsomboly) első bejárása még 1927-ben megtörtént *dr. Kessler Hubert* vezetésével. Az akkori nehéz és rövid hágcsók, nehéz kenderkötélek idején csupán a leszállás és a feljövétel olyan erőfeszítést, a kötél manőverek annyi időt és energiát kívántak a kutatóktól, hogy a zsombolyok alján komoly munkára még gondolni sem lehetett.

Az alumíniumfokos drótkötélhágcsók korában sem változott lényegesen a helyzet. Bár a rövid hágcsókat modern, egytagban a zsomboly fenekéig leérő hágcsók váltották fel, önmagában a hágcsón való le- és felmászás még mindig túlságosan nagy erőkifejtést igényelt. Bár egy-egy zsombolyban bontással sikerült mélyebbre jutni (pl. Almási-zsombolyban, Szabó-pallagi-zsombolyban), ez az időszak inkább a bejárt zsombolyok számában hozott változást. A *Kósa Attila* által vezetett feltárások-bejárások eredményeként 1969-re az ismert zsombolyok száma 27-re emelkedett.

1969. november 5—9. közötti időszakban a Budapesti Vörös Meteor Sportkör Téry Ödön hegymászó csoportjának tagjai az Egyesült Gyógy- és Tápszergyár hegymászóival közösen expedíciót szerveztek a két legmélyebb alsó-hegyi zsomboly, a Vecsembükki- és az Almási-zsomboly modern hegymászó és hegyimentő felszereléssel való bejására, illetve a továbbjutási lehetőségek felmérésére.

A vállalkozás műszaki alapját a hegyimentésnél használatos Graminger-féle drótkötéles csörlő és az egyéni hegymászó felszerelések (műszál-kötélek, karabinerek, hevederek, kötélfékek stb.) jelentették.

A várható eredmények szempontjából, talán a műszaki alapoknál is meghatározóbb jellegű az, hogy a résztvevőket sokévi mászótechnikai gyakorlat, kitűnő erőnlét és a barlangok ismerete tette a vállalkozásra alkalmassá.

A modern, kis súlyú felszerelés lehetővé tette, hogy a mászók a zsombolyba minden fáradság nélkül juthattak le, mivel fentről leengedték őket, ugyanakkor a zsombolyban teljes erőbedobással dolgozhattak, nem kellett a feljövételre erőt tartalékolni, mivel a felszínről külön személyek húzták őket csörlővel a felszínre.

A Vecsembükki-zsomboly fenekén egy szűkület át-bontásával sikerült egy következő, nagy keresztmetszetű, nagy mélységű aknába bejutni, majd a zsomboly alján kiépített csörlőállásról kiindulva ennek az aknának az alját elérni. Az akna mélysége a felhasznált 100 m-re hitelesített drótkötél fogyása alapján kb. 90 m. Ezzel 1969-ben a Vecsembükki-zsombolyt 173 m mélységig tártuk fel, így az ország második legmélyebb barlangja lett. Egyben itt található a legnagyobb hazai összefüggő barlangi mélység is.

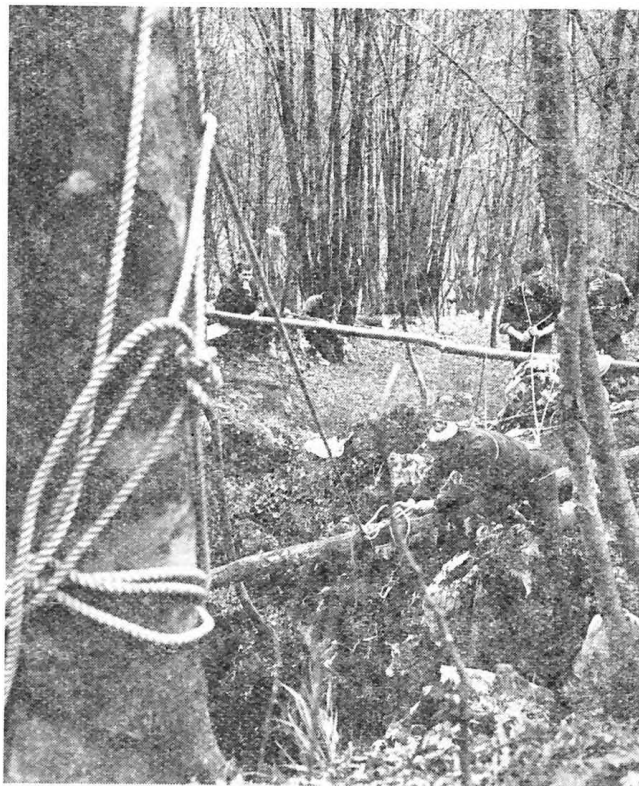
A 90 m-es akna aljára az idő rövidege miatt csak egy személy ereszkedett le. Bár akadálymentes volt a továbbjutás, a következő lefele vezető kúrtóban — biztonsági okokból — nem folytattuk a leszállást.

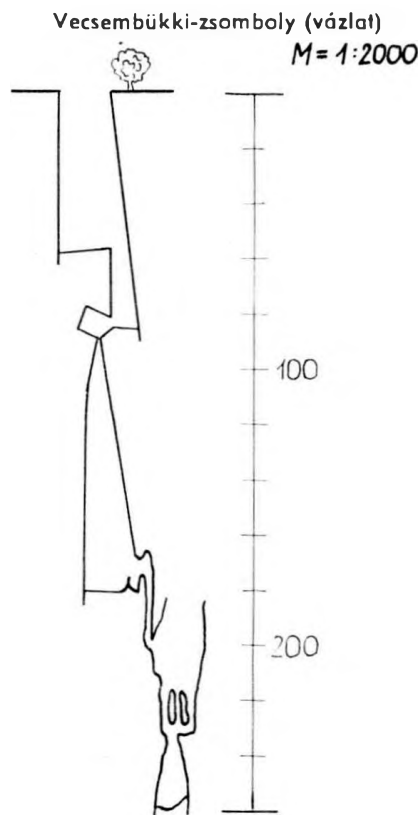
Az 1969. őszi expedíció eredménye, hogy megnyitotta az utat a Vecsembükki-zsombolyban a további mélységek elérése felé, és ugyancsak rámutatott a felszerelés fogyatékoságaira is, így mindenekelőtt a fenék, a köztes szintek, illetve a felszín közti telefonösszeköttetés feltétlen szükségességére.

A Vecsembükki-zsombolyban 1970. április 30. és május 3. között került sor a következő nagy rohamra. Az expedíció öt egyesület összefogásaként valósult meg; a Budapesti Vörös Meteor hegymászói és barlangkutatói, az Egyesült Gyógy- és Tápszergyár hegymászói, a Ferencvárosi Torna Klub barlangkutatói, a Ganz Mátyás hegymászói és a Vizgazdálkodási Tudományos Kutatóintézet barlangkutatói — összesen 36 fő — vettek részt.

Az első napi technikai előkészítés után a 90 m-es akna aljáról az előző évben felfedezett, de be nem járt keskeny kúrtón keresztül újabb nagy keresztmetszetű kúrtóba sikerült bejutni. A kúrtónek a kb. — 245 m mélységben levő eltömődött feneké a zsomboly jelenlegi ismert mélypontja.

A Vecsembükki-zsomboly nyílása az expedíció idején (Kunkovác L. felvétele)

A Vecsembükki zsomboly leírása (1970. június)

Az összeékelődött, több m³-es kőtömbök közti régi fenék (kb. — 83 m) felett 2 m-re a szálkófal és egy beékelődött kőtömb közti szűkületen keresztül egy csak 2—3 személynek elegendő méretű fülkébe értünk, melynek fenekéről egyre táguló kürtön keresztül a nagy keresztmetszetű (kb. 7 × 3—5 m) 90 m-es aknába jutottunk. Az akna falát mindenütt cseppkövek borítják, felső részén a megszokott függő- és állócseppkő, cseppkő-bekéregződések, alját a magasból lehulló vízcepppek miatt a franciaországi mély barlangokból ismert pálmafa alakú cseppkövek borítják.

A hosszúkás alaprajzú 90 m-es akna alját vízszintesen agyag tölti ki, melyet vékony cseppkőkéreg von be.

A továbbjutáshoz az akna falán kb. 6 métert kell felmászni a 90 m-es akna hossz tengelyében fekvő kb. 2 m² keresztmetszetű kürtőhöz, az ún. Záporos-kürtőhöz. A kürtő nevét a falakat vastagon borító finom korallszerű bevonatról kapta, mely rendkívüli törekenysége miatt, a legkisebb érintésre apró darabokra hullva záporozik le. A kürtő falát borító bevonat keletkezése valószínűleg az aerosolból való kiválásra vezethető vissza. (A 90-es akna alján a levegő hőmérséklete 5 C°, a Záporos-kürtő után ennél több).

A Záporos-kürtőn keresztül egy nagy (kb. 7 m × 10 m) keresztmetszetű kürtő oldalába jutunk. Ennek a nagy keresztmetszetű kürtőnek az aljáról több kisebb (1—2 m × 2—3 m) átmérőjű kürtő indul, melyek lejjebb egy labirintusszerű övbe torkolnak. Innét egy újabb kis (kb. 2 × 2 m) keresztmetszetű, lefelé 3—4 m × 4—5 m-re kiszélesedő kürtő indul.

Ennek a kürtőnek az alja a zsomboly jelenlegi mélypontja. A kürtő alját agyag tölti ki. Az agyag-lejtő alsó sarkában összeomlott kőtömbök helyezkednek el, melyek közül az agyagot a víz kimosta.

A zsomboly anyakőzete — kivéve a legalsó 2 métert — világosszürke, homogén, tömött szövetű wettersteini mészkő; legalján egy kis foltban pedig krinoideás mészkő van, mely megfelel a középső anizszi emelet aljának.

A májusi expedíció három napja a 2 × 24 órás megfeszített munka ellenére a nagy mélységek miatt csak a feltárássra volt elégséges. A zsomboly tudományos feldolgozására a további feltáró munkákkal együtt a következő expedíciók feladata lesz.

ERFOLGREICHE ERSCHLIESSUNGSERGEBNISSE IN DER KARSTSCHACHT VON VECSEMBÜKK

Der erste Abstieg in den 80 bis 90 m tief reichenden senkrechten Karstschacht des Berges Alsó-hegy am nördlichen Grenzgebiet Ungarns erfolgte unter der Leitung von Hubert Kessler in 1927. In den folgenden Jahren wurden mehrere Abstiege durchgeführt, aber die organisierte Abräumungsarbeit zum Aufsuchen der bisher unerforschten Schachteile begann erst unter der Leitung des Verfassers im Schacht von Vecsembükk. Das Unternehmen wurde erfolgreich vollzogen, denn im Herbst 1969 ist es gelungen, im Schacht bis zu einer Tiefe von 173 m zu gelangen, dann im Frühling 1970 die Tiefe von 245 m zu erreichen. Damit wurde der Vecsembükk Schacht zur Zeit der tiefste erforschte Schacht in Ungarn.

УДАЧНЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ВСКРЫТИЯ В ОТВЕСНОЙ ШАХТООБРАЗНОЙ ПЕЩЕРЕ ВЕЧЕМБЮКК

Первый спуск в вертикальные шахты с глубиной 80—90 м Алшохедь (Нижняя-гора) на краю Венгрии произошёл в 1927 г. под руководством Хуберта Кесслера. В дальнейшие годы были несколько спусков, но только под руководством автора начиналась организованная работа разложения в шахте Вечембюкк с целью разведки до сих пор неизвестной части шахты. Начинание кончилось удачно, ибо в шахте осенью 1969 г. удалось спускаться до глубины 173 м, потом весной 1970 г. добиться и глубины на 245 м. Так шахта Вечембюкк стала временно известной глубочайшей шахтой Венгрии.

SUKCESA MALKOVRO EN LA GUFRO VECSEMBÜKK

La unuaj malsupreniroj en la gufrojn de la monto Alsó-hegy, situanta en la norda limregiono de Hungario, okazis en 1927 sub la gvido de Hubert Kessler. En la sekvaj jaroj pluaj malsupreniroj okazis, sed organizita elfosado malkovri nekonatajn ŝaktopartojn komenciĝis nur sub la gvido de la aŭtoro, en la gufro Vecsembükki. La laboro en la aŭtuno de 1969 rezultiĝis 173 m profundecon kaj en la printempo de 1970 oni sukcesis atingi la 245 m profundecon. Tial Vecsembükki-zsomboly iĝis la plej profunda gufro de Hungario.